

CENCERRADA SOMANAL—PR'OS XUEVES D' O ANO TODO;—GRATIS, OS QUE DEN UN REAL;—
Y-ÓS QUE NON... CINCO CAS SOLO.

A MANIA DE MEU AMIGO.

A hestoria sagrada danos razon de como Dios, despois d' haber feito pol-as suas propias mans e d' un pouco de terra ó primeiro home, infandeulle n-un coplo a y-alma; pro non nos di si logo qu' houbo feito a muller d' unha costela d' o home mentras éste botaba a siesta, dotouna ou non ha dotou d' y-alma semellante, omision que, por mais que se sobrentenda qu' esta feiteira metá d' o xánero humano é moralmente igoal á outra, dá márxen á que moitos, y-entr' éles un amigo meu, casado, por mais señas, c' unha muller que segun él dí lle trae a casa e os meolos revoltos, xure e perxure qu' ás mulleres non lles sal nunca a mola d' o xuicio.

Este tal meu amigo de quen dixen qu' abunda en tan disparatada opinion, leva dende que se casou unha anotacion diaria d' os caprichos, manías e polémecas que tivo co-a muller n-os vinte anos que fai se casaron, anotacion que de ser certa espantaria á calquera, pois figuran n-éla catro mil e pico d' antoxos de menor coantia (siguindo a crasificacion qu' él fai), cerca de mil seis contos antoxos criminales, quinientas manías por cousas opostas antre sí, e des mil polémecas d' as qu' a metá son en pró e a outra metá en contra.

—Agora e sabendo qu' a miña muller tén xa cincuenta anos—dime él moi triunfante despois d' amostarme sua estadística,—habera quen me diga cando lle sal a mola d' o xuicio á muller? E o qu' eu digo: si hay inmortalidá pr' as almas racionales, a muller non chega á éla, porqu' a pas d' o ceo non coadra ós seus gustos e non quedaria n-a gloria titere con cabeza.

—Xesús, Maria! Ti estás parvo? Porqu' á ti che salira a muller coxa non é razon pra que coreen total-as demais. ¿Non temos moitas mulleres ilustres pol-o talento e pol-o heroismo, e outras mais, canonicadas pol-a Eirexia?

—Eso non di nada en contra d' o qu' eu sosteño. Todas esas mulleres poideron desprezar talento ou

santidá superficial sin que por eso tiveran mais xuicio qu' a miña, e sin dúdiba faciano por imitacion, cásiq' com' os loros ou os monos. O xuicio revélase n-as auciós e n-o orden lóxico d' o discurso mais que n' unha verbosidá mais ou menos congruente, e en proba d' élo ahí tés a miña parenta que fala com' un libro e obra como te levo dito; é caritativa c-o gato que lle da un arañazo e á min qu' a manteño rómpeme a testa c-o candil ou a canca d' o caldo; cando limp' a cociña sirve a comida n-os pratos sucios; si fai sol fai-me coller o pariaugas e si chove dí que non é caso de botalo de perda; pol-a mañan búlrase d' as conecidas que quedaron pra vestir imáxes ou casaron mal e pol-a tarde maldice a hora en que me coneeu; hoxe refie c' unha viciña e mañan estreitan as relacións: en fin, meu amigo, levo vinte anos de casado sin poder atar un cabo ós xuicios d' a miña costela, y-esto corroborame n-a créncia de que cando Dios soplou o espirtu com' aínda non estaba a muller feita quedouse sin él.

—Oubíndote, non parece sinon que nol-os homes temos a canduta tan azustada á razon que non damos un paro fora d' éla; pro si s' invirtiran os papés, e fora a tua muller a que levase a conta e razon d' os disparates que teñas feito, veríamos quen ganaba á quen.

—Eu non che nego qu' os homes incurrimos en faltas inda mais graves qu' as d' as mulleres; pro distínguense d' as d' élas en que van sempre encamiñadas á un fin qu' as xustifica, anqu' este sea un vicio; e esto é o contrario d' o que s' ouserva n-élas, Exemplos: si ves que refien duas mulleres, pergúntalles o por qué, y-élas mesmas non che podrán dar razon. Oubes qu' un grupo de mulleres estánse rindo hastra facer aquela dilixencia; ¿terán diante unha danza de monos? ¡ca! non hay tales carneiros; rínse... d' a risa. ¿Pois qué che direi d' o seus choros? Choran d' alegría, de tristeza, de gusto, de delor; choran si acarician, si morden, si dan, si quitan, si enriba, si abaixo; en fin, qu' en total-as emociós teñen bagoas pra facer encher a marea. E n-esta inconsciencia d' os afeutos, ¿non descubres tí a razon d' a sin razon?

Ti déixaste guiar por esa mania que tés metida n-a testa e que non te deixa distinguir ben de coores. Si pol-as auciós has de xusgar d' a racionalidá d' os séres, a humanidá quedaba moi por debaixo d'as demais especies, que como guiadas pol-o istinto obran mais conformes co-a natureza e pol-o tanto co a razon.

(Continuaráse.)

¡BOA FEIRA!

Quen vai á festa,
ròmpell' a testa
e perd' o que ten,
boa festa lle vén.

(Popular)

I

Salin eu d' a miña casa
un luns pol-a mañan cedo
á cabalo d' o meu faco,
qu' é lixeiro com' o vento.

Levaba n-a miña alforxa
un lacon cuáseque enteiro
unha bola de pan trigo,
un bon anaco de queixo
e unha cabaza de viño,
un bon viño, viño vello.

N-a bolsa levaba cartos
Pra mercar un xuvenco
n-a feira qu' o veinteseis
qu' hay á caron de Lestedo.

Puxen o faco en camiño,
e' ende chegando xa preto
de Marrosos, arredeime
pol-o medio d' os centéos
c-o fin de pillal-o atallo
e chegar á feira fresco.

Arrecadei o meu faco
pois o chan é moi barrento,
e estonces pidieum' o corpo
botar un grolo, e boteino.

II

Eran asi com' as oito;
moi ausente estaba o tempo,
chiaban os paxariños,
o sol douraba os penedos;
entr' as herbas d' a curtiña
rebulé a auga d' un rego.
Sobr' as follas d' os carballos,
d' as silvas, d' os castiñeiros,
moitas pingotas d' o orballo,
que de noite foi caendo,
relocían cuasemente,
como estrelas, dende lexos.
O ver tan garrid' o campo
¡pardiolas que daba xenio!

III

Chegand' ó pé d' un muiño
vin, sentada n-un portelo,

a rapaza mais garrida
qu' á terra botou o céo.
Unha cariña mais branca
qu' un limpo pano de lenzo,
uns ollos qu' alumeaban
mais qu' a lua de Xaneiro.

Cando cheguei cabo d' éla
dixenlle:—Lévem' o demo
si vin ollos mais garridos
qu' eses ollos qu' estou vendo;
nin boca mais pequeniña,
nin uns labres mais bermellos,
nin un corpo mais xeitoso,
nin unhos pés mais pequenos.

¿Cómo te chamas, roxiña?
—Cando estou no ilonxe á berros
—Seique tés gana de leria!
Fala, neniña, ¿tés medo?
—Bóo!.. xa sei que me non comes
pois teño dur' o pelexo.

—Non molas, dim' o teu nome.
—¿Pra que queres tí sabelo?
Pois é o mesmo que me puxo
dempois de nacer, o crego.

Vaya, sigue o teu camiño
pois aquí perdel-o tempo.
—Abofellas! ¡vaya un conto!
Vidiña, non che dou creto.

¿Serás brava com' un toxo
tan garrida cara tendo?
Vamos, rapaza, sé boa,
e dime axiña, n-un verbo,
cal é o nome que n-a pía
os padriños che puxeron.

—Pois ben: xámome Xoana,
Marica, Pepa, Remedios,
Cristoba, Esteba, Farruca,
Catuxa....

—¡Tou, tou qué deño!

Dí que te chamas pronóstico
e mais presto acabaremos.
Pero, miña filla, abasta
de parolas, que xa lelo
me volves; fala ben, nena,
dim' o teu nome de certo.

—Boitel pois chámome Andresa
—Dend' agora lle prometo
A San Andrés de Teixido
Unha festa n' este inverno.
Agora, pois, miña xoya,
Vamos, que inda teño tempo,
A votar xuntos un trago
E ademais un par de netos.
—Dios ch' o pague mais non como
Non tendo conocemento....

—¡Va, va! Déixate de contos;
Un bon lacon aquí lévo,
Pan e queixo, e levo un viño
D' aquel que dá folg' ó péito.

IV

Por fin, foi aquela nena
Pouco á pouco amolecendo:
Collin as miñas alforzas,

A FULIADA

Comemos como dous nenos
E votamos uns bons tragos
D' aquel viño milagreiro.
Oímos tocar ás doce
N' a parroquia de Lestedo
Estabámos tan adiante...
Chegáramos á poñernos
Tan maduros como figos...
Cando (quixera esquencelo)
Apareceron dous mozos
Fórtes coma dous esteos,
E votáronsem' enriba
Mallando en min tan á éito.
Que, présto, n' o chan cainme
Perdend' o conoecemento.

V

¡Moi escura estaba a noite!
Recordei... e tiven medo,
Cando volvin a o sentido
C' os meus ollos entrabertos.
Alembreime de Andresiña
D' os que o corpo me moéron,
D' o meu faco, d' as alforxas
D' a bursa d' o meu diñeiro.
Cacheéime... nin un carto:
E nin faco, nin alforxas:
Todo foi á dar á o inferno.
Erguime, non sin traballo
Con tan negros pensamentos,
O corazón tan ferido,
Tan doridol-os lomedros,
Que camiñar non podia
Aquí cayo, aló tropezo,
Poiden chegar hastr' a casa
Cand' estaba amanecendo,
Atirisido de frio
E bén quent' o meu pelexo.

VI

Deprendan todos de min
Os rapaces d' estos tempos.
Quén quixer coller a froita
Que s' atopa no hórto alleo,
Perde, como min, a besta
As alforxas, o diñeiro;
E, de contra, sac' o corpo
Que mesmo da noxo velo,
Con máis paus, que léva o liño
Para tirarl' os tormentos

Benito Losada.

BOMBAS SIN BOMBO

O anoitecer d' o martes, e n-o preciso momento en que volvian d' a romaria de San Payo multitud de veciños, entre os que tornaba tamen moi alleo á disgracia que se lle deparaba, don José Navaza, dono d'unha acreditada tenda d' a Riveira, decrarouse n-esta un

incendio que n'un principio presentábase en proporcións amenazadoras.

O lume iniciouse n-un pequeno depósito de gas n-o que caeu a chispa d' un misto c-o que quixo alender o quinqué a dona d' a tenda; esta pra evitar o que de todas maneiras sucedeu, colieu o depósito xa inflamado, pra tiralo á calle, sufrindo queimaduras n-os brazos e peito, e ó tomarlo d'as mans o mozo José Rey Sanmartin, concido pol-o *Jarulo*, tivo a disgracia de que lle salpicara gas n-a roupa n-a que preudeu o lume, e vendo que nin con terra nin polvo lograbá apagalo correu en direucion á inmediata ría á que se tirou, tendo, en medio d' a súa disgracia, a sorte d' encontrala chea, pois de non ser así houbera perecido abrasado.

O señor Navaza, desentendéndose noblemente d'os intereses materiais e atendendo solo á salvación d'as persoas e d' a súa muller en particular en quen prendera tamen o lume, tivo a precaución d' arroxala á terra sofocando a llama c-o chaquetou que se quitou e hastra con seu mesmo corpo, interesándose en seguida pol-o intrépido mozo que tanta abnegación e serenidad demostrara.

Moi pronto centenares de mulleres con sellas d' auga n-a cabeza presentáronse n-o sitio d'o siniestro, e como sempre multitud d' homes acudiron á combatir ó terrible elemento, qu' eiquí, onde tan descoidado está o servico contra incendios, supleo a filantropía e valor d' os naturais; a bomba municipal chegou moi á tempo, e dirixido o tubo con acerto por Jesús Rapos, á quen o encomendara don Jesús Nuñez, comenzou á decrecer o lume, logrando así salvar milagrosamente parte d' a casa e cuase tod' o almacenado, entr' o qu' habia un bocoy d' augardente e outro d' aceite.

As autoridades, forza de Carabineiros e a de Caballería presentáronse inmediatamente; e como sempre en todol-os incendios qu' hay, alí estaba d'os primeiros o teniente don Mariano Sanz, en mangas de camisa, arroxado, autivo e intelixente con' o mellor xefe de bombeiros; á pouco chegou a bomba d' o señor Echevarria bastante á tempo pra concurir d' estinguir o incendio qu' ás des e media foi vencido pos com preto.

O presente a señora de Navaza sigue relativamente ben.

O José Rey Sanmartin, xoven de 22 anos e que s'alcontra bastante grave por efecto d' as queimaduras sufridas n-a espalda, cabeza, mans e brazos, é fillo d' un vello e probe zapateiro e cuase úneco sostén de seus pais.

Fiense vostedes... d' a leite e non corran.

Pasan de centos as persoas qu' en Madril foron acometidas de cólicos qu' achácanse á adulteración d' aquel artículo.

Alguns d' os tales cólicos presentan síntomas somellantes ós d' o cólera, e non deixarian de selo si non houbera pasado á mellor vida (politicamente) Romero Robledo.

Sempre Madril tivo mala leite pr' o resto d' España.

E vaya de falsificaciós.

Todos sabemos que n-os tempos que corren non s' atopa viño puro nin por un ollo d' a cara, sinon mais ben unha tintura sobr' a base d' o alcohol aleman, d'o que se desterra un veneno que se prodoce n-a destilacion por medio d' outro corrosivo, o áucido sulfúrico; pro é o caso que parecéndolles moito luxo ós destiladores alemans o empreyo d' a pataca, botan man agora de toda clas de desperdicios, de maneira que moitos d' os líquidos espiertosos que bebemos veñen directamente d' as traperias, d' as madeiras vellas e has-tro.... ¡d' os escusados!

A maor parte d' os preódecos iniciaron xa unha valente cruzada contr' a introducion d' os ditos alco-les por perxudiciales á saúde, á destileria e ós cosecheiros españoles; pro como non é d' esperar qu' o goberno adoute medidas radicales pra opoñerse á invasion, nin as autoridades locais han mostrar mais celo pra descubrir e castigar ós espendedores de bebidas falsificadas, bó será qu' os consumidores comencemos á señalar c-o dedo moitas boticas onde nos venden viño que non veu a parra nin o lagar.

Como medida de defensa contr' a plaga alemana, aconsellamos a resistencia pasiva, que consiste en volver as espaldas ós establecementos en que venden ese rexalgar, que non son poucos en Betanzos.

EPÍGRAMA.

Un testo á Pepa Aguiar
funtou d' a ventana Anton,
e chegándoo á averigoar
éla chamoulle ladron.

Os berros, quix' o home d' éla
saber que cristo era aquel.
—¿Qu' ha de ser? Qu' Anton Vilela
rouboume o meu perixel.

A. V. T.

Por decoro d' o arte que profesa, aconsellamos ó señor Marti que cando haxa de formar orquesta con calquer ouxeto, escolla os músecos que mais confianza lle inspiren, e non por facer á todos participes d' as ganancias leve certos *pipis* qu' o espoñen á un fracaso com' o d' o miércoles último ó executar un bonito número d' o repertorio d' a compañía, que foi cruelmente sacrificado, dando lugar á qu' un monigote convirtise a perna direita en batuta.

Alí houbo de todo, e cando uns chegaban ó trío outros saltaban á sinal, sin que fora posible encaixonalos á pesar de cantarlles o papel.

Nada, nada; o que queira ganar que faga méretos estudiando.

Solucion á charada d' o número anterior:

CLA-RA-BO-YA

CHARADA.

Prima, n-a música;
tres, é negar
(penso qu' adverbio
n-o catalán);

Segunda tercia
pode chegar
hastra á rodilla
n-esta cibdá.

A todo, fíxome
idem pasar
hastra qu' un troco
fixen con Xan.

A. V. T.

A solucion n-o número que ven.

SEMBRANZA.

Amigos insoparabres
Mais que amigos, doushirmás,
Xuntiños en total partes
De cote os alcontrarás;
Un *insaña* á quen non sabe
Ó lado de Don *Marcial*,
Y-outro enfrente d' o muelle
Veralo vendendo *sal*.

Lengüetilla

Imp. d' A. Amenedo Ponte.

FARMACIA DEL LIC.^{DO} LAFO
Canton Grande, n.º 39

En esta acreditada farmacia, donde no gran depósito de aguas medicinales recojidas por do especial, se venden las LEGÍTIMAS minero-minerales de Mondariz, del Incio, Verin, Loeche rabaña y Vichy.

—39, Canton Grande, 39—

CAPOTAS E SOMBREIROS

CON ARREGRO Ó ÚLTEMO FIGURIN D' A M

Fonte d' Uuta, 11, prencipal

De paso n-esta cibdá doña Estrella Jun procedente de Madril, ofrece ó público as últimas novidades n-un grande e variado sortido d' ditos ouxetos, á precios moi económicos.

Non s' atopan n-a Cruña as novidades de honraño o honor de ofrecer á señoras e señoritas.